

Son Espases
hospital universitari

III Concurs de **RELATS CURTS**

Hospital Universitari Son Espases

III Concurs de
RELATS CURTS
Hospital Universitari Son Espases

Coordinació
Gabinet de Comunicació

Maquetació i il·lustració
Servei d'Audiovisuals

Correcció
Servei Lingüístic

Edita
Hospital Universitari Son Espases
Ctra. de Valldemossa, 79
07120 Palma

Dipòsit legal: PM 00431-2021

© 2021 Hospital Universitari Son Espases

PRESENTACIÓ

Josep M. Pomar Reynés

Potser d'aquí a deu anys més, quan Son Espases dupliqui l'edat actual, algú agafarà aquest llibret, llegirà les narracions que conté i recordarà vagament el que va passar el 2020. Tant de bo sigui això, un patiment col·lectiu llunyà en el record, però també una fita que hagi ajudat a impulsar canvis transcendentals a la nostra societat.

El dolor per tanta aflicció i per tantes pèrdues, que tan bé es reflecteix en els texts presentats, el reconeixement a la sensibilitat i a tants esforços en els moments més crítics i l'esperança que tot això ens ha pogut fer una mica millors, tornaran a ser presents des de la perspectiva d'aquest futur, ara ja sabem que diferent.

L'Hospital Universitari Son Espases ha vist reconegut el seu esforç amb l'increment de la gratitud social. També hem comprovat que, sotmesos a una prova d'estrès real, som capaços de donar la resposta que la societat espera. Ja no som el mateix Hospital de l'any passat. Hem après tantes coses que només la perspectiva del temps ens permetrà valorar els canvis. Llegirem i rellegirem els escrits dels nostres professionals i dels nostres usuaris una vegada i una altra.

11. Premiat categoria USUARIS

- **Absència**
Pere Martorell Vallespir
- **El negatiu més positiu**
Bernat J. Amengual Sastre
- **El pasillo de rayos de Son Espases**
Marian Feliu Landa
- **Él**
Daniel Alberto Martín Cea

23. Premiat categoria PROFESSIONALS

- **Taverna La Cadenera**
Carmen Sanclemente Ansó
- **Quan l'enemic viu dins tu**
Rebeca Corbacho Ripoll
- **Cosecha Junio del 96**
Francisco de Asís Merchán Pérez
- **Serenidad**
Elisa González Gonzalo

35. Relats del JURAT

- **La primera dècada de l'Hospital Universitari Son Espases**
Oriol Bonnín Gubianas
- **Vendedores de humo**
Lourdes Durán Ramírez
- **Camí de Son Espases**
Antoni Truyols Bonet

Maria Susana Flores Sánchez

1er PREMI

XIX CONCURS FOTOGRÀFIC 2020

CATEGORIA USUARIIS

ABSENCIA

Pere Martorell Vallespir

EL TAXI ABANDONÀ EL RECINTE de Son Espases i s'incorporà a l'intens trànsit de la carretera de Valldemossa. La ràdio emetia el noticiari de les vuit, un monogràfic sobre les vacunes de la COVID. El taxista va fer algun comentari al respecte i esperà una resposta per part meva, fitant-me pel retrovisor. "Disculpi'm, la meva àvia ha mort aquesta matinada", vaig respondre, lacònicament, al cap d'uns segons. El cotxe ja havia guanyat la part més elevada del pont i vaig aprofitar per girar-me a fer el darrer cop d'ull a la imponent silueta de l'Hospital, un monstre de pell tornassolada endormiscat entre els ametllers. De sobte m'envai una irracional sensació de melangia. ¿De veres que es poden arribar a estranyar les tres visites diàries a l'UCI, l'informe del metge de guàrdia de les set, les quatre-centes vint-i-cinc passes del passadís? Només sospirava arribar a casa i dormir, res pus; en canvi, vaig indicar al taxista que em dugués a casa de l'àvia.

Tot just obrir la porta sortiren a rebre'm olors de pólvores de talc i de pixum que em retornaren als dies previs a l'ingrés de l'àvia Violant. Era el primer pic que entrava al pis d'ençà de la seva mort. Havien tallat la llum. Tanta sort de la llanterna del mòbil. El focus s'estavellà contra el trespol i, per art de màgia, aparegueren estels grocs i blaus que em recordaren un calidoscopi que l'àvia em regalà pel meu aniversari; d'això feia una eternitat. La primera porta a la dreta donava a una petita sala d'estar, l'estança predilecta de l'àvia, un espai a escala de les seves necessitats. La cambra comptava amb un hivernacle, sempre ben assortit de plantes, amb vistes a La Rambla. Record que per Nadal mai no hi faltaven les ponsèties. Ara, però, res no quedava d'aquell petit verger, llevat d'una collecció de cossiols buits i una catifa de fulles cruixents espargides per tot arreu.

El timbre del vell telèfon de baquelita negra em sobresaltà. L'aparell era

una relíquia, com el despertador de corda el tic-tac del qual es podia sentir gairebé des de qualsevol indret de la casa, talment com un metrònom que et recordava l'inexorable pas del temps. El més probable és que fos una trucada de Jazztel. Vaig estar a punt de despenjar i dir-los que no insistissin, que la senyora Violant mai no es canviaria de companyia telefònica. Després, vaig pensar que potser era qualche amiga de l'àvia que darrerament l'havia trobada a faltar a missa de vuit, a Sant Nicolau. El telèfon emmudí. El que quedà fou un silenci eixordador que m'obligà a fugir de la casa, talment com un lladre. Vaig baixar les escales, en silenci, fins arribar al carrer.

Una piuladissa de teuladers s'entremesclava amb el renou del trànsit. Les floristes ja endreçaven les paradetes. Una d'elles inseria clavells en una corona mortuòria, amb desgana. Havia refrescat; per una vegada, l'home del temps l'havia encertada. La tardor havia arribat sense avisar. "No ens adonarem i serem a Tots Sants", vaig pensar.

EL NEGATIU MÉS POSITIU

Bernat J. Amengual Sastre

Plorinyar d'un nadó que alegra el cor de tots els familiars. Son pare l'engronsa i sa mare, mig entobiada encara pel sublim esforç maternal, malaveja donar-li el pit com a suprema ofrena de nèctar al seu nou déu. Pell amb pell. Suau tacte infantívol. Ulls clucs davant l'aventura immensa d'una nova vida, plena d'auspícis falaguers.

La fredor del marbre es transforma en càlida catifa que ens acull amb els braços oberts. El somriure es pot intuir darrere la mascareta, com si fos un apocalíptic ball de disfresses que es barata en gloriosa resurrecció. Amabilitat en traspasar les portes giratòries, com una sinia que ofereix aigua fresca a l'assedegat.

En el jardí, la brisa agombola els arbres transformant el novembre en dolça primavera. Els raigs de sol enlluernen l'entomòfaga teranyina acabada de teixir. Fora moscards! Arruix, cucs i altres bestioles! Aire pur, fresc, encisador. Netedat impolluta.

Cada pedra del vetust campament romà ens parla dels records de temps pretèrits, però també d'esperances i anhels. El monestir vigila l'edifici de la nova catedral sanitària. Santuari d'ofrenes laiques. Pregàries en tots els idiomes. El sofriment ens fa a tots iguals.

El funest presagi de patir dolor perdurable es converteix en immediat conhort salutífer. Quina alegria! No és un miracle. És màgica saviesa d'uns professionals abnegats. Herois anònims, guerrers vocacionals que lluiten contra un enemic invisible. No hi ha trinxeres, bombes ni metralla. Només són Espases. La destrucció massiva arribà sense declaració oficial de guerra. Virus exempt de diplomàcia. Els victoriosos no aspiren a medalles

ni premis. El trofeu és haver estroncat la sang que rajava del cervell turmentat. Agraïment silencios.

De vegades, l'espera a la sala es perllonga tediosament. Però la recompensa és un bàlsam d'oblit. Sortir-ne millor que en arribar. Haver vingut amb ambulància i ara passar per la cafeteria i després poder donar una bona propina al taxista que ens torna a casa, on aplaudirem des del balcó.

Aidar un cos nafrat, oferir la mà, escoltar. Deixar parlar encara que ja se sap el que diran. Empatia de sentiments compartits. Ni un gemec més dels estrictament imprescindibles. Precisió quirúrgica. Un rere l'altre, tots venen amb la mateixa història, però se'ls ha de tractar com si narrassin un inaudit conte meravellós. Com si el vertigen el provocàs un viatge fabulós amb catifa voladora de les mil i una nits. L'intrèpid Bernadet de la rondalla de fades i gegants sempre en surt indemne.

Arriba a l'heliport l'avió mancat d'ales, carregat amb una gelera plena d'òrgans que els generosos han regalat als més necessitats. Corregudes sense presses. Eficàç rapidesa sense improvisació. Exactitud mil·limètrica.

Vermell d'hematologia. Blau de traumatologia. Verd d'esperança oncològica. Pediatria d'eterna joventut. Dermatologia que deixa la pell de gallina. Oftalmologia que fa l'ullet. Cardiologia enamorada. Ginecologia feminista. Psicologia de l'ànima. Microcirurgia de ciència-ficció.

Gràcies per sacrificar somnis nocturns i convertir-los en oníriques sensacions d'eternitat. Gràcies per demanar-me si en vull, si hi puc consentir. Gràcies per donar esperança on només hi havia por i desassossec. Gràcies per tot.

PCR negativa. Aquest és el negatiu més positiu.

EL PASILLO DE RAYOS DE SON ESPASES

Marian Feliu Landa

Llovían letras aquella mañana cuando estábamos a punto de salir para coger el coche y acercarnos al Hospital.

Era la tercera vez que pasaba. Unos días antes, el cielo estaba opaco y plomizo. Un viento frío de tramontana soplaba oblicuo al tomar la calle del garaje. Noté unos pequeños golpes en mi chaqueta, me los sacudí como un autómatas queriendo liberarme de esas gotas de lluvia que ni te mojan ni te dejan en paz. Me pareció que tenían unas formas reconocibles. Con tanto lío que tengo ahora en la cabeza solo me falta volverme loca —pensé—, así que lo dejé pasar.

Teníamos prisa, debíamos llegar puntuales a la sesión. No eran buenos tiempos, el futuro no parecía prometedor desde ningún ángulo por el que lo mirásemos. La lluvia lo complicaba todo y el otoño que se acercaba hacía los días más cortos, la tristeza más larga y la carga más pesada. Y esas letras no dejaban de caer.

Queríamos llegar a tiempo a la cita y para ello debíamos buscar un parking no demasiado lejos de la puerta de radioterapia. A Marc se le hacía difícil caminar y si yo no conseguía dejar el coche en un sitio más o menos cerca, llegaba agotado y le costaba reponerse. Con el paso de los días opté por subir a la acera mi gastado Fiat Panda, despacito, como para que ni él ni nadie se diera cuenta de ello.

Durante la primera sesión me sentí sobrecogida esperando la salida de Marc. Cerca de mí, sentado, se encontraba un señor mayor.

—És la primera vegada que ve?

—Sí, le contesté.

—Idò jo he vingut moltes vegades, venc de Lloret, allà tenc un bocinet de terra i ovelles, som pastor, he estat pastor tota la vida, en acabar la sessió només fris de tornar, però he d'esperar l'ambulància. En arribar a casa començ a sentir aquesta olor del camp, el bel de les ovelles —sembla que m'esperen— i torn a sentir-me com si estigués bé, que no em passa res dolent.

A medida que iba escuchándole iba volviendo mi paz y mi calma. Cada día al llegar le buscaba y nos sentábamos juntos como si la conversación no se hubiera interrumpido. A los pocos días, llegó Paula, una señora que se encontraba muy mal, tosía, le costaba respirar, apenas podía caminar. Nunca habló con nosotros. Por fin acabaron las sesiones y nos despedimos como amigos de toda la vida. No le volví a ver más.

Pasado un año, paseando por Palma, me encontré con Paula. Ella se me acercó corriendo, iba con su marido, muy arreglada y con un aspecto saludable. Intercambiamos unas breves palabras. Al alejarse, su marido le preguntó:

—¿De dónde la conoces?

—Del pasillo de rayos, cada día les oía hablar a ella y a Nadal, ¿te acuerdas que te conté?, aquel señor mayor que murió, pues ella es la que en la espalda de su abrigo llevaba escrito ESPERANZA.

ÉL

Daniel Alberto Martín Cea

"Tengo miedo. No de la vida, o de la muerte, o de la nada, sino de perderlo todo como si nunca hubiera sido."

Daniel Keyes

Vine de lejos. Tengo cáncer de pulmón y ÉL venía conmigo.

La primera vez que entré en Son Espases se aferró a mí con fuerza. La oncóloga, cuando lo vio, enseguida intentó apartarlo de mí, pero ÉL estaba dentro, conmigo, enredado en mí, y ni siquiera miró hacia ella ya que ÉL no quería verla.

Salí de allí aquella primera vez con ÉL pegado a mi vera, riéndose profundamente... y solo yo escuchaba sus tétricos alaridos de risa sádica. Pero mi luchadora oncóloga lo había localizado y ella sabía muy bien cómo ÉL se las gastaba. Este energúmeno monstruoso se me había metido dentro y me mordía y me mordía y me mordía...

—Lo primero, por tanto —me dijo la oncóloga— es cortarles los dientes... Aquel medicamento nuevo, en cuestión de poco tiempo, acabó con parte de su dentadura... pero ÉL aún se reía y se reía...

—Lo siguiente es continuar y continuar, hasta que pierda los dientes definitivamente y no sea capaz de reír —volvió a decirme en la siguiente consulta la oncóloga.

Pero yo seguía oyendo su sádica risa, sobre todo cuando me encontraba solo y en silencio, porque me provocaba con su chulería.

ÉL, siempre ÉL, por encima de mí, pudiendo conmigo.

Un día, al volver a entrar en Son Espases, alguien cerró la puerta estruendosamente, haciendo mucho ruido. Miré hacia allí, pero no vi a nadie. El pasillo no estaba muy iluminado y con las negras nubes de afuera se había oscurecido aún más.

Volví a mirar hacia la puerta y entre tinieblas lo vi a ÉL. Se había quedado allí, agarrado a la puerta, pero sin soltarse de mí, con una media sonrisa, que ya no era la sonrisa sádica a la que estaba acostumbrado. Intenté avanzar hacia dentro, pero sus fuerzas opuestas no me dejaban.

Parecía que ÉL no quería entrar y como estaba dentro de mí, a mí tampoco me dejaba, pero mis esfuerzos y mi ansia por deshacerme de ÉL pudieron más que su testarudez.

Subí en el ascensor hacia la consulta con ÉL aferrado a mí. Minutos después, entrábamos los dos en la sala y entonces la oncóloga lo volvió a ver.

—Ahora mismo lo llevas arrastrado por el suelo, se ha quedado dormido y ha perdido su maléfica sonrisa —me dijo la doctora.

Salí con ÉL de aquel lugar y pude notar que ya no oía su tenebrosa risa, solo un ruido extraño al arrastrarlo.

Pasaron desde entonces unos cuantos meses y ahora ya no escucho el chirriar de sus dientes ni sus carcajadas... Duerme, simplemente duerme, tirado por el suelo a mi lado... duerme... duerme...

Hoy, tras la consulta, salí de Son Espases. Arranqué el coche. Suave y lentamente cerré los ojos. Respiré profundamente sin sentirle a ÉL. En la radio, Elton John cantaba I'm still standing (aún sigo en pie).

Ignasi Roca Bauzá

2n PREMI

XIX CONCURS FOTOGRÀFIC 2020

CATEGORIA PROFESSIONALS

TAVERNA LA CADERNERA

Carmen Sanclemente Ansó

Eren les sis de la tarda, es clavaven en l'esfera d'un vell rellotge de fusta castigat pels anys i sostingut per dos claus i amb alguna teranyina. Del vell anunciador del temps sortia un petit ocell, que tots estaven d'acord que s'assemblava a una cadernera, el qual, a l'ordre d'un petit pèndol, cantava l'hora sense retardar-se un minut, malgrat les arrugues que entre la fusta es deixaven veure. Havia deixat el caminar de la vida.

Un suau crepitar feia desviar la mirada cap a un racó de La Cadernera, on hi havia una acollidora llar de foc que, quan el cru hivern amenaçava, repartia calor sense discriminació de sexe, raça, o classe social. Al costat de la xemeneia, gairebé com a part del decorat de la taverna, es trobava en Tomàs, un ancià de cabells blancs molt prim i d'ulls brillants, sempre assegut a la butaca, com si formés part d'una foto per a la posteritat. En Tomàs feia ostentació dels seus inoblidables viatges arreu del món. Ja feia temps que els seus nets li havien ensenyat com funcionava l'iPad i ara podia compartir les històries amb aquells homes que s'acostaven a La Cadernera després de la jornada laboral i amb els quals havien marxat fa temps buscant un millor futur. Explicava en Tomàs que en un dels seus viatges en vaixell, arribats a una illa, cap a les sis del matí, una ombra entre els arbustos va fer posar en guàrdia el vigilant del campament i va alertar la resta dels homes amb un tir a l'aire que no va fer més que espantar-los a tots, fins i tot al que es movia entre l'espessa natura. En Tomàs i en Miquel van ser els primers a sortir de les tendes de campanya, atordits per la pesadesa de la son en què es trobaven i per la calor. Es dirigien cap al lloc de guàrdia quan van veure com s'acostava un noi vestit amb un estrany vestit, en el qual es reflectien els rajos solars i que amb prou feines li deixaven obrir els ulls. El noi, acompanyat d'un estrany animal de llauna que no deixava d'emetre sons estranys, va agafar la mà d'en Tomàs i va començar a caminar. En Miquel es va quedar enrere. Van caminar més de

vint minuts sense intercanviar paraula, tan sols embolicats per aquella xarxa de sons impossibles de desxifrar que deixava anar aquell animalet o individu de llauna. Abans que en Tomàs es pogués adonar, es trobava entre centenars d'individus abillats amb les mateixes vestidures que lluïa el seu acompanyant. Ningú va donar cap mostra de sorpresa davant la presència del visitant. El nen seguia conduint entre carrers perfectament formats; tots els habitatges d'aquella gent guardaven una increïble harmonia, i... aquells individus, tan civilitzats, de tan gran serenitat. Tot d'una es va sentir a la llunyania...

—Tomàs... Què fas aquí dormit?

—Dormit?

—Saps? Vaig trobar el noi. Bé, ell em va trobar a mi.

—Com dius?

—Sí, el noi que va moure els arbustos. Forma part d'una civilització molt més avançada que la nostra.

—No ho hauràs somiat?

—Que noooo... Miquel, l'he vist amb els meus ulls.

En Miquel s'ho mirava amb cara de desconcertat. Sabia que era molt amic d'explicar històries estranyes però meravelloses alhora; però, d'altra banda, la seva cara delatava la seva migdiada de més de dues hores. Totes aquelles històries de l'avi Tomàs feien que tothom sentís un gran respecte per ell, tot i saber que aquest ancià prim, de cabell blanc, no va tenir mai l'oportunitat de viure aquelles històries, doncs era paralític de naixement i, aquests dies... estava ingressat a una de les plantes Covid-19 de l'Hospital Son Espases, però una cadernera i els arbres que veia des de la finestra de l'habitació HP320 l'havien fet somniar.

Nota: La Cadernera és una obra per a aquells que, amb esperança, són capaços de somniar enmig d'un gran desastre.

QUAN L'ENEMIC VIU DINS TU

Rebeca Corbacho Ripoll

Sona l'alarma, encara no ha sortit el sol. Tinc son, ahir em vaig ficar tard al llit, la meva mare es va enganxar a una pelli i no vaig poder posar-me amb la meva rutina fins que es va adormir.

Havia de cremar tot el que havia sopat... Una, dues, tres... noranta-vuit, noranta-nou i cent. La meva panxa es veu momentàniament millor després de fer abdominals. Crec que per això no puc deixar de fer-les, perquè per un breu instant em torna el control sobre el meu cos i em sento millor, no bé, només millor. Faig un bot fora del llit, vaig al lavabo i em sento buida. M'encanta la sensació de buidor a l'estómac després d'unes hores sense menjar. Em peso (ho faré moltes vegades al llarg del dia) i el número que marqui la balança determinarà quant menjaré avui i com em sentiré durant tot el dia... Avui no hi ha hagut sort. La meva mare ja s'ha despertat i em posa l'esmorzar. Me'l menjo de pressa i amb bona cara perquè no sospiti. Crec que s'està començant a preocupar, sap que he baixat de pes i, tot i que al començament no li semblava malament (tots em deien que estava més guapa amb uns quilos menys), va notant que alguna cosa no va bé. Estic malsofrida, com si res m'anés bé. Tot i haver-me aprimat molt, em veig cada vegada pitjor.

Agafó el bus per anar a classe, tothom parla, uns criden, altres xiuxiuegen, segur que parlen de mi, avui estic horrible...

Tot d'una que arribo a l'institut vaig al bany a vomitar; no he pogut fer-ho a casa perquè la meva mare no em deixava tranquil·la. Passen les classes una rere l'altra. Em sento com si el meu cos estigués assegut a la cadira i el meu cap molt lluny d'allà, repassant una i altra vegada les calories que he menjat i pensant com desfer-me'n. Les meves amigues

també em noten rara. Una m'ha dit que hauria d'anar al metge, que la seva germana va tenir anorèxia i va estar ingressada a l'hospital. Crec que exagera, a mi no em passarà això.

De tornada a casa em marejo, em passa molt sovint darrerament, però no vull creure que sigui per menjar tan poc.

Passo la tarda hipnotitzada veient tik toks. Totes semblen millors que jo, més guapes, més primes...

L'endemà, la meva mare insisteix a portar-me a classe però, en lloc d'això, em porta a Son Espases, a la consulta del psiquiatre. M'explica que tots estan molt preocupats per mi i que necessito ajuda. Al principi protesto, tinc por; però, finalment, entenc que res pot ser pitjor que el patiment dels darrers mesos.

Passa el temps. El tractament és molt dur, duríssim i, de vegades, treu el pitjor de mi mateixa. Per sort, la meva mare i l'equip sempre són allà. Sé que em queda molt camí per recórrer i moltes batalles per lluitar, però també sé que no estic sola.

COSECHA JUNIO DEL 96

Francisco de Asís Merchán Pérez

Desde una esquina, María podía verlo todo. Sobre una columna, junto a su eterno carro de limpieza, pudo observar cómo dentro del box número diez la actividad era frenética. Las paredes acristaladas no conseguían amortiguar el sonido de las alarmas, que rugían cada vez con mayor gravedad. El espacio, ya reducido y asfixiante en circunstancias normales, se antojaba inexistente dentro de aquellos improvisados trajes espaciales destinados a proteger a sus portadores. Cualquier paso, movimiento o tarea conllevaba un esfuerzo titánico.

—Esta pobre no va a salir —susurró María, sobresaltando a una auxiliar que tenía detrás de ella.

De repente, la puerta del palacio de cristal se abrió de par en par.

—¡Desfibrilador, por favor! —gritó desde el umbral un hombre de mediana edad, parapetado tras unas gafas empañadas.

A las cercanías del box acudieron todavía más personas: médicos, enfermeros, celadores, auxiliares... Todos dispuestos a arrimar el hombro. Hasta un par de limpiadoras, pertenecientes a otra unidad, se habían acercado a ayudar. Ninguna de las dos podía parar de llorar.

Durante más de treinta minutos, la lucha fue atroz. Masaje cardíaco, medicación endovenosa, vías en todos los accesos posibles, bombas de medicación... Todo parecía resultar inútil y la batalla parecía estar perdida de antemano. En un momento dado, los dos intensivistas se miraron entre sí, susurrando. El más mayor negó con la cabeza. El masaje se detuvo.

Una enfermera pateó un cubo con rabia. El maldito bicho volvía a ganar. Una vez más. Demasiadas, quizás.

El desfile procesional no cesó en los minutos siguientes. Se recogieron cables, equipos, sueros, ropas y aparatos. Luego, de uno en uno, los gladiadores fueron saliendo de aquel páramo translúcido mientras una compañera, impertérrita, les ayudaba a desnudarse poco a poco. Tras los trajes de plástico, mascarillas y gafas, rostros marcados, arrasados en lágrimas. Las dos últimas enfermeras terminaron de prepararla y taparla con una sábana. Luego salieron sin poder evitar echar una última mirada a su interior. Atrás, inerte y fría, quedaba uno de los suyos. La auxiliar recogió la puerta y los equipos mientras, desde el control, uno de los médicos comunicaba el óbito a la familia. No se pudo hacer más.

Desde su rincón, no pudo evitar sentir cierta congoja. Ella también la conocía.

Ambas eran limpiadoras del Hospital Son Espases, aunque se conocían desde hacía mucho más tiempo. De hecho, las dos entraron a la vez en el viejo Son Dureta: cosecha de junio del 96. Ya había llovido, sin duda. Recordó que siempre fue una buena mujer, alegre y feliz, que amaba su profesión, muy a pesar de los que siempre se empeñaban en denigrarlas.

Con sigilo, se acercó a la cristalera y, con el dedo índice, dibujó un corazón en el cristal, empañándolo. Luego se giró y miró a los allí presentes, que se consolaban mutuamente como podían. Quiso darles las gracias, pero no le salían las palabras. Les lanzó un beso con la mano y, flotando y en paz, fue hacia la luz del techo.

SERENIDAD

Elisa González Gonzalo

Ella fijó la mirada a través de la ventana. Divisó las luces que franqueaban la carretera. Algunos *runners* pasaban bajo las farolas y los destellos brillantes de los coches se reflejaban en el asfalto.

Se dejó acompañar por los dos puntos rojos de uno de aquellos coches hasta donde la carretera se perdía, allí al pie de las montañas. Aquellas montañas.

Cerró los ojos y se imaginó volando hasta ellas.

Era una sensación muy real, sentía el frescor en las mejillas, el viento ondulando sus cabellos... Se sentía viva, llena de energía, plena. Su corazón palpitando en el pecho con la fuerza de mil caballos.

Voló más allá de las cimas y los valles hasta divisar aquella fina línea que separaba el cielo del mar. Allí, entre olivos y pinos, saboreó una vez más aquellos azules que tantos veranos la habían acompañado. Y se sentó en su columpio.

Tantas tardes de verano se había dejado mecer en ese mismo lugar. Aquel vaivén le calmaba el alma.

Inspiró profundamente el aroma familiar a tomillo y romero. Era el olor de los ramilletes espontáneos que regalaba a su madre tras los paseos de los sábados y el de las infusiones compartidas bajo una manta en las frías tardes de invierno. El aroma de las plantas que colgaban de la cocina de su abuela y que daban sabor a sus guisos después.

Desde allí, con mucha concentración, y si el viento lo permitía, se podía escuchar el romper de las olas en el fondo de los acantilados. Aquella fuerza brutal y evocadora que llega al final de su travesía estallando con aquel ruido ensordecedor. “Hasta aquí llegamos”, parecían decir las olas, y hasta el último suspiro llenas de energía.

Así se sentía ella. Plena de las experiencias vividas, plena de amor, plena de sabiduría hasta el final de su camino. Se sentía en paz.

Notó de pronto que le agarraban la mano y con mucho esfuerzo volvió a abrir los ojos.

Aquella cama, aquellas sábanas, su mano recorrida por mil arrugas y con aquel catéter como compañero de sus últimas etapas. Y en su mano, la de su nieta apretando con cariño.

—Abuela, te he despertado. ¡Lo siento!

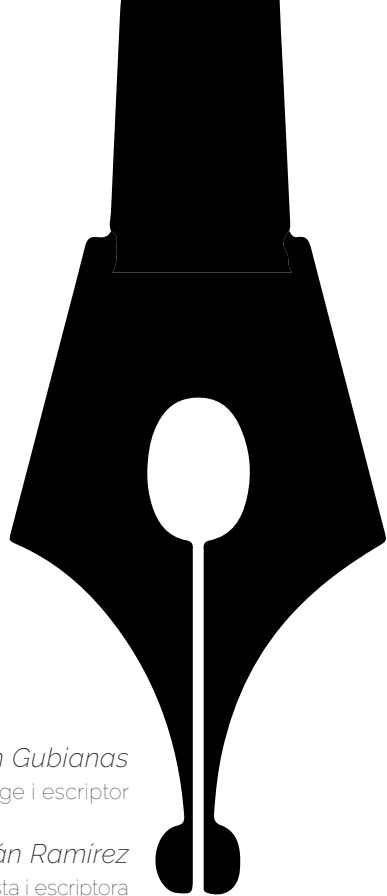
Acercó aquella mano joven e inexperta a sus labios y le dio un cálido beso.

Todo estaba en orden, sus montañas a través de la ventana, su nieta a su lado, su corazón en calma y el Hospital Son Espases como pista de partida.

—Abuela, puedes volver a cerrar los ojos, todo está bien.

Y entonces, su nieta comenzó a cantarle, entre susurros, una nana. La misma con la que tantas veces ella acunó a aquella joven cuando aún era un bebé.

Cerró los ojos, sonrió y se dejó ir. Y todo estuvo bien.

Oriol Bonnín Gubianas
metge i escriptor

Lourdes Durán Ramírez
periodista i escriptora

Antoni Truyols Bonet
metge i escriptor

RELATS DEL JURAT

LA PRIMERA DÈCADA DE L'HOSPITAL UNIVERSITARI SON ESPASES

Oriol Bonnin Gubianas

Quan vaig arribar l'any 1992 a Palma per iniciar la cirurgia cardíaca a Mallorca, a les Illes Balears només existia l'Hospital Universitari Son Dureta com a centre públic per prestar assistència sanitària de diverses especialitats. S'hi havia iniciat una nova etapa a Cardiologia amb la pràctica de cateterismes cardíacs, però s'havien de derivar els malalts que necessitaven cirurgia cardíaca als grans hospitals de la Península, sobretot a Barcelona i a Madrid, perquè el Ministeri de Sanitat considerava que no feia falta un servei de cirurgia cardíaca pel nucli de població de les Illes i que, si era necessari operar algun pacient, es podia derivar als centres especialitzats.

Per aquests motius, sense una base sòlida, vaig operar molts malalts provinents de les Illes Balears, sobre tot de Mallorca, tant en la meua etapa com a cirurgià cardíac a l'Hospital de Sant Pau com, posteriorment, al Centre Quirúrgic Sant Jordi. Em cridava l'atenció la gravetat i l'evolució de les patologies que eren el motiu de la indicació quirúrgica, de tal manera que acostumava a dir en les sessions clíniques preoperatòries: –“Ensenyeu-me la coronariografia per veure com estan les artèries coronàries i us diré d'on prové el pacient”. No m'equivocava, els més greus eren de les Balears.

No entenia com era possible que una Comunitat ja pròxima al milió d'habitants no disposàs d'un servei de cirurgia cardíaca. Aquest va ser el motiu principal pel qual vaig acceptar venir a Mallorca, quan m'ho va oferir el recordat Dr. Miquel Dalmau, a la Policlínica Miramar. En el meu contracte vaig posar una condició sine qua non: si ens demanaven col·laboració per a l'atenció dels malalts de la Sanitat Pública era obligatori acceptar-la. I així vaig venir a Palma, el 1992 el famós any de les olimpíades

de Barcelona.

En arribar, vaig tenir la sensació que tornava al passat, a una etapa deu anys enrere de la meua activitat professional, no entenia les mancances de serveis i, sobretot, de centres per a l'atenció sanitària de una Comunitat amb un increment poblacional progressiu molt important, tant d'origen com extern, nacional i estranger.

Em va venir a la memòria el magnífic llibre *Iberia*, de James A. Michener, publicat el 1968, que fa una anàlisi molt interessant d'Espanya, de la seva història, de les diferents regions, comunitats i ciutats. Quan parla de Mallorca, cita Ramon Llull i Joan Miró i, quan parla de les Balears, el seu principal comentari és: "On passen les vacances els espanyols".

Doncs no, ja no és així, ara és on viu molta gent que prové d'altres regions espanyoles i de la Comunitat Europea, sobretot anglesos i alemanys. S'ha convertit en una Comunitat oberta al món, multinacional i plurilingüe. Però això no ha estat només pel clima, pel menjar, per la meravellosa geografia de les Illes, per l'hostaleria, pel bon tracte, etc., etc., sinó, també, per la seguretat i l'atenció de la salut dels seus habitants, tant temporals com fixos.

I així, en els últims 25 anys no només han florit els preciosos ametllers i les esponeroses oliveres, sinó també quelcom tan necessari com els centres hospitalaris d'alt nivell, l'Hospital Son Llàtzer, el de Manacor, el d'Inca, i s'han reforçat tots els altres centres de Mallorca, d'Eivissa i de Menorca.

I, també, com no podia ser d'altra manera, el nostre estimat Hospital, ara sí, Universitari Son Espases (en substitució de l'antic i recordat Son Dureta), considerat l'hospital de referència de les Illes Balears, que ha significat un pas de gegant tant en l'aspecte assistencial com en el de la recerca i la innovació permanent, gràcies a la incorporació de l'Institut d'Investigació de les Illes Balears (IdiSBa). En el camp de la docència, ha significat l'inici, després de moltes lluites, de la Facultat de Medicina de la Universitat de les Illes balears.

Amb el decenni del nostre Hospital, s'ha posat de manifest, malgrat un inesperat i indesitjable intrús: el covid, la capacitat de resposta dels nostres centres, de manera particular i en especial del nostre estimat Hospital Universitari Son Espases en la seva funció de centre referent, pel seu alt grau de resposta de tots els professionals, per la dedicació plena, per la qualitat humana i assistencial enfront de la pandèmia i del sofriment de la població.

Per molts d'anys, per molts decennis, moltes gràcies i felicitats Son Espases.

VENDEDORES DE HUMO

Lourdes Durán Ramírez

Mientras en las pantallas, que es donde transcurre la vida de un tiempo a esta parte, se anuncian remedios de autoayuda, espacios de reflexión colectiva, meditaciones y asanas, a los que añadir esas personas que te hablan de tú a tú con peroratas de diván, en la calle he visto a un vendedor de biblias. Un hombre negro vocifera a los cuatro vientos en un inglés denso, mascado, a saber qué sortilegios a la vez que alza su brazo izquierdo con un ejemplar de Holy Bible. Me siento en New Orleans. Ciudadana del mundo.

La fe irrumpe dispuesta a fortalecer las membranas más débiles cuando el músculo del raciocinio anda cabizbajo, perdiendo fuerza, lánguido. Estamos en tiempos inciertos y qué mejor madero que lo intangible que fabricamos en nuestra cabeza para consolarnos. Es tiempo de predicadores. Me siento en el cine de mis recuerdos y veo a aquel jinete pálido, "y yo miré y contemplé un caballo pálido. Y el nombre de su jinete era muerte y el infierno le seguía", porque hoy me siento también ciudadana del desierto americano, de aquel Far West, de distancias cortas, de manos callosas, de supervivencia, de instinto puro. De seres salidos de las tinieblas como el vendedor de biblias de la esquina. ¿Estará leyendo el Apocalipsis?

Cada uno se acomoda al credo que más le conviene en cuanto nos asola una pandemia como la que estamos padeciendo. Los grupos de negacionistas que denostan la ciencia y niegan las evidencias de este virus como del cambio climático, o los conspiranoicos que se autoalimentan con unas teorías que siguen sin poder demostrar; sumar a los antivacunas, paralizados por el temor irracional de unas estadísticas mínimas que suponen los efectos adversos frente a los positivos. ¿Quién nos vacunará del miedo? ¿Existe antidoto frente al temor tan humano que nos ha venido

a ver como ese caballo del Apocalipsis desde hace poco más de un año?

Fe y razón. Ciencia, prueba, error. Cada cual que se afirme al credo que más le conforte solo que ojito, los vendedores de humo andan sueltos y son muy contagiosos. Yo doy mi voto a la ciencia y a la vida. Hoy me vacuno.

CAMÍ DE SON ESPASES

Antoni Truyols Bonet

El calendari que té aferrat a la gelera deia que era 3 de maig de 2020. Era funcionari, pessimista i amb celles grosses. El sorprenia que els coneguts trobessin que anava un poc massa lluny amb el seu pessimisme quan deia que el confinament podia ser llarg. No es trobava bé i tenia coïtja a les celles, conseqüència de l'eczema que li apareixia quan el cos o la ment no estaven per tirar coets, i va decidir anar a l'Hospital.

El carrer era buit. Així i tot, va passar un taxi i el va aturar.

L'ENTABANAT: Que em duria a Son Espases?

EL TAXISTA: Allà, no hi vaig.

L'ENTABANAT: Pel confinament?

EL TAXISTA: No hi vaig perquè no vull. Si anés a La Vileta, sí, tal com diu el cartell, el veis? Si anéssiu a La Vileta engegaria el cotxe, aniria ben a poc a poc, en primera, perquè em poguéssiu seguir. Amb tota calma. Us esperaria a cada cantonada. I, així, jo en cotxe, davant, davant, i vosaltres a peu darrere, us duria al camí de La Vileta.

L'ENTABANAT: Li dec res per l'aturada?

EL TAXISTA: Home, no. Com que quan em criden ja sé que no és mai per anar a La Vileta, no em cal mai baixar bandera. Així, tot és senzill, i tothom content.

L'home va reprendre el camí i trobà un operari atrafegat en una instal·lació elèctrica, les mans negres de les hores de treball.

L'ENTABANAT: Que li faria res indicar-me el camí de Son Espases?

L'OPERARI: (no contesta, arronsa les espatlles i es frega la mà per la màscara)

Va seguir caminant. Va arribar a un lloc d'informació i es posà a la cua per agafar el seu lloc, mentre el bandararra que tenia darrere s'entretenia fregant les baves de la màscara per la seva gavardina.

L'ENTABANAT: Escolti. La meva gavardina no val res, però, així i tot, no cal venjar-se amb la meva gavardina de l'enuig amb els polítics que ordenen aquestes mesures. Almanco, sap el camí de Son Espases?

EL BANDARRA: Si ho sabés, no seria aquí fent cua.

Trobà un home que empenyia un carro ple de paquets blancs i rosats rodons.

L'ENTABANAT: Vós sí que ho deveu saber, per on tira el camí de Son Espases?

EL SUBMINISTRADOR DE PAPER DE VÀTER: I què n'haig de fotre, jo, per dir-ho sense ofendre, del camí de Son Espases? Eh?

I va partir.

L'ENTABANAT: El camí per anar a Son Espases, si és tan amable?

VENEDOR DE L'ONCE: Sí, senyor! Ja ho crec! Sí, home. El camí per anar a Son Espases? No podríeu trobar una persona millor per indicar-vos-el. No ho puc negar. Compte, que hi ha gent que també el sap, eh? Aneu preguntant, aneu, i acabareu trobant qui us el digui ben dit. Ben segur. Ja ho sabeu: a disposar sempre!

Va continuar la marxa.

L'ENTABANAT: El camí per anar a Son Espases, si és tan amable?

DONA DE LA NETEJA: Esperí. La madona del cafè el sap, el camí de Son Espases. Idò miri, el veu, allà davant, el cartell de propaganda vermell? Sí? 200 metres més enllà, a mà esquerra, el cafè. Allà on diu KA, i després diu FE.

La cafeteria, lògicament, està tancada. Toca fort a la porta. Ningú li respon, de moment.

L'ENTABANAT: Eeei! Que no hi ha ningú? Eeee! (Toca repetidament)

DONA DE LA CAFETERIA (des de dins): Carai d'home! Quin escàndol! Què passa? Què voleu? On s'ha calat foc! Que no ho veieu que tenim tancat? Boig. Quina manera de pegar cops a la porta. Que us penseu que som sorda? Au, feis via, que fris.

L'ENTABANAT: Em sap greu, madona. De veritat. M'han dit que em podrien ajudar. Per anar cap a Son Espases.

DONA DE LA CAFETERIA: Son Espases! No en voldria saber cap altra de millor! Vatua l'home! Passi, passi. Si ho hagués dit abans! Mare de Déu Santíssima! (El fa entrar). Entri, passi. Com a casa seva. A manar! Segui. (No seu). Miri, Son Espases... (Treu un plànol de «La Ciutat de Mallorca» del prevere i matemàtic Antonio Garau, 1644)

Ve-t'ho aquí. Està fora del mapa, però li assenyalo per quina porta de la murada ha de sortir i hi arribarà. Per la Porta de l'Almudín o Pintada. I si no ho troba, qualsevol a qui ho demani li ho dirà. Això està fet. Per això, no passi pena.

Va partir.

L'ENTABANAT: Senyor, senyor! Que el sap, vostè, el camí de Son Espases?

EL SENYOR AMB AMERICANA VERDA: I tant, i tant que sí! Bon allot! Quina sort que té, vostè! M'han conegut, tot d'una? En efecte, en efecte, jo som

el toponimista. Jo som l'especialista dels noms de lloc. Ja pot imaginar si en sé de coses sobre els noms dels llocs. Escolti, escolti: mà, al, cor. Això fa Manacor! I és que per ser toponimista cal conèixer així mateix els entrellats de la història de la llengua. I no d'una sola, atenció! La dels celtes, la dels ibers, la dels llatins, la dels grecs, la dels germànics, la dels bascos, la dels occitans, la dels castellans. De tot i més.

L'ENTABANAT: Però, el camí de Son Espases?

EL SENYOR AMB AMERICANA VERDA: Paciència, home. Ara hi arribava. Precisament. El camí de Son Espases! "Son" ve d'açò, del llatí vulgar ecce hoc «vet aquí això», segle XIII, en llatí clàssic hoc. Espasa, del llatí spatha, pres al grec antic π (spáthē). Son Espases, que vol dir que «açò és de n'Espases», malnom del propietari perquè hi trobà espases romanes. Què li sembla? És clar que també podria ser un gentilici celta o semblant, com la Route des Épées a França. Però el detall més interessant és l'estudi de les el·lipsis modernes, és a dir, del segle XIII ençà. Posem per cas. La supressió o el·lipse de la preposició que lliga el determinant amb el determinat. En molts de casos aquesta preposició, en temps medievals, hi era. I ara no hi és. Si a vostè li agrada la música no diu «la casa d'en Martí de sa Música» sinó «casa Martí»; no diu «Bar de Can Toni» sinó «Bar Toni». A ciutat, «carrer de Manacor», no «al carrer que va a Manacor». Abreviatura col·lectiva! Com ha estat? Gent cansada, infeliç, atabalada. En conseqüència, ara, en lloc de «camí de Son Espases», hauriem ben bé de dir: «camí Espases»... Ho entén, no? O no entén res?

L'ENTABANAT: Però m'agradaria saber on és, el camí que va a Son Espases.

EL SENYOR AMB AMERICANA VERDA: I és clar. Però: camí Espases, millor. Així. Amb el·lipse.

L'ENTABANAT: Em diu com hi he d'anar o no, a Son Espases?

EL SENYOR AMB AMERICANA VERDA: Deu ser un camí com els altres. Ni més ni menys.

Va continuar el camí.

L'ENTABANAT: M'agradaria trobar algú que m'indiqués la manera d'arribar a Son Espases.

EL CAPTAIRE: Vol que li cerqui jo, senyor?

L'ENTABANAT: T'ho agrairia.

EL CAPTAIRE (a un altre): Que ens podries indicar, Bernadí, el camí de Son Espases?

EL SEGON CAPTAIRE: I que us penseu que jo seria aquí, assegut al trespol pidolant rosegons de pa sec i monedes de 10 cèntims si sabés d'on surt el camí de Son Espases? Diuen que el menjar és bo.

LA DONA OPTIMISTA: Resistiré... Resistiré... (cantant)

L'ENTABANAT: Potser vostè em podria indicar el camí a Son Espases?

LA DONA OPTIMISTA: Uui! Quin nom més bonic! Uuui! Ooooohhh? Espases! Per qualsevol camí hi aniria. Per aquí? Per allà, millor? Ummm... Hi aniríem junts, amb carruatge, a Son Espases. Cantant. A cor si vols, vols? Cantant i ballant a Son Espases. Amb els millors vestits i ben perfumats. Tots els camins hi deuen menar, a Son Espases. Ben segur. Aquest, i aquest, i aquest, i aquell. I el de més enllà. Qualsevol. Per on vulguis. Digues.

L'ENTABANAT: Només un.

LA DONA OPTIMISTA: Molts, molts. De torts i de drets, asfaltats o per camins de carro, per dalt i per baix. Per dins i per fora. I per l'entremig... Digues.

L' ENTABANAT: Un, només.

LA DONA OPTIMISTA: Deixa-m'ho pensar. Però, abans, hem de sortir de l'aeroport.

L'ENTABANAT: Què?

LA DONA OPTIMISTA: Per aquí, em sembla que ja hi has passat. I moltes de vegades, mestre! Has demanat i ningú t'ha sabut contestar.

L'ENTABANAT: Aeroport, diu? He fet voltes pels passadissos: lletres, retxes, pantalles LED no actualitzades, en negre, o que simplement deien «cancel·lat», per poder arribar a la consulta pertinent.

LA DONA OPTIMISTA: En aquest cas, terminal de l'Aeroport.

L'ENTABANAT: Ho diu de veritat? I què he de fer, ara?

LA DONA OPTIMISTA: Demani pel camí de Son Espases.

Deixà de demanar i, a pesar del seu pessimisme, va riure baixet per a ell mateix. Es va posar a fer autoestop per tornar a casa. Van passar mesos abans que passàs un cotxe. Per l'èczema, li han caigut les celles.

PREMIATS CATEGORIA USUARIS

Pere Martorell Vallespir
Bernat J. Amengual Sastre
Marian Feliu Landa
Daniel Alberto Martín Cea

PREMIATS CATEGORIA PROFESSIONALS

Carmen Sanclemente Ansó
Rebeca Corbacho Ripoll
Francisco de Asís Merchán Pérez
Elisa González Gonzalo

RELATS DEL JURAT

Oriol Bonnín Gubianas
Lourdes Durán Ramírez
Antoni Truyols Bonet

PREMIATS XXIX CONCURS FOTOGRÀFIC 2020

Maria Susana Flores Sánchez
Ignasi Roca Bauzá

